

Congres Bodem Anders!

De bodem is van ons allemaal

Openingspeech 20 maart 2015

Beste mensen,

Hartelijk dank voor de uitnodiging om hier vandaag de aftrap te mogen geven. Deze kans laat ik niet onbenut om een paar boodschappen mee te geven.

Het is gewaagd wat de organisatie doet om uitgerekend mij te vragen de toon te zetten voor deze tweede dag van uw congres.

Ik ben melkveehouder in De Kempen en voorzitter van de ZLTO, boeren en tuinders in Brabant, Zeeland en Zuid-Gelderland. Ik ben daarmee bestuurlijk de personificatie van de beroepsgroep waar u, zo lees ik, zeer kritisch op bent.

“Bodemdegradatie is het probleem van de huidige gangbare intensieve land- en tuinbouw”

Dus praten over bodem, is praten over transitie een duurzame, volhoudbare en zorgvuldige land- en tuinbouw.

Daar wil ik in deze 10 minuten nader op ingaan.

Gisteren heeft u het thema bodem belicht met verhalen uit de praktijk. Ik was er niet bij, maar ik kan me zo voorstellen dat geen verhaal hetzelfde was.

Dat geen bedrijf, geen boer, geen perceel hetzelfde

is. Dat elk perceel, elk gewas zijn eigen specifieke aanpak verdient.

Met generieke modellen en -normen gaan we niet de goede kant. Generieke beleid houdt geen rekening met de specifieke omstandigheden van de grond.

De bodem is een levend organisme. Dat vraagt om vakmanschap van boer/tuinder om de bodem goed te beheren en de kwaliteit van leven in de bodem op peil te houden.

Goed bodembeheer en het (mineralen)beleid dat daar bij hoort, vraagt dus om maatwerk van de vakman en van het beleid. Geef de vakman de ruimte die de vakman nodig heeft om zijn belangrijkste productiefactor, de bodem, goed te beheren. Beperk hem niet, maar stimuleer hem de goede stappen te zetten en zijn bedrijfsvoering aan te passen.

Dat besef dringt door.

We hebben als ZLTO afgelopen winter, en daar gaan we de komende 3-4 jaar mee door, veel tijd en energie gestoken in bewustwording en in verdiepen en verbreden van de kennis over bodemprocessen en grondbewerking. Daar is/was veel interesse voor.

De huidige generatie boeren/tuinders is opgeleid om spreadsheets te lezen en op basis uitslagen van onderzoek de kunstmeststrooier in te stellen.

We moeten in het onderwijs meer aandacht geven aan bodem- en graslandbeheer dat verder gaat dan

bemesting.

Als we het over goed bodembeheer hebben, hebben we het over de continuïteit van onze voedselproductie.

Al ons eten komt uit de grond, direct (groente, aardappelen) of indirect (vlees, zuivel). Verwaarlozen we de bodem, dan brengen we de voedselvoorziening op termijn in gevaar.

Verwaarloost de boer of tuinder zijn grond, dan brengt hij de toekomst van zijn bedrijf in gevaar. Want als het opbrengend vermogen/de bodemvruchtbaarheid achteruit gaat, dan heeft hij minder opbrengst en hogere kosten en dus minder inkomen!

Dat kun je nog een korte termijn probleem noemen. Maar als hij grond heeft die met de jaren steeds minder vitaal is, omdat het bodemleven vermindert/de biodiversiteit afneemt, zijn organisch stofgehalte terugloopt en hij zijn vochtouhouding op het spel zet, dan heeft hij voor de lange termijn een nog veel groter probleem.

Nu kunnen we de verantwoordelijkheid volledig bij de boer/tuinder neerleggen, maar dat is niet terecht. We hebben een gedeelde verantwoordelijkheid. De bodem is van ons allemaal!

Gelukkig erkent u dat en daarmee is dit congres al geslaagd in zijn opzet. De voedselvoorziening op de

lange termijn vergt inzet van de landbouw, van wetenschap, van maatschappelijke organisaties en van de consument.

We hebben de bodem niet alleen nodig voor onze voedselvoorziening, maar ook als klimaatadapter.

Er is teveel en er is te weinig. Planten en bodem kunnen CO₂ afvangen en opslaan in de bodem als waardevolle koolstof. Waar we gezamenlijk aan moeten werken is aan weerbaarheid en volhoudbaarheid.

De huidige landbouw verbruikt meer koolstof dan het koolstof toevoegt aan de bodem. De balans is zoek. Ik pleit daarom voor de ontwikkeling van een bodemkoolstofontwikkelbalans.

Help de vakman met een instrument: de bodemkoolstofontwikkelbalans. Dat is een instrument dat past bij het kringloopdenken. In de veehouderij is de kringloopwijzer een goed begin en zeer waardevol voor de ondernemer. Ik zou graag een stapje verder gaan met een bodemkoolstofontwikkelbalans!

Nu hoor ik steeds vaker sprekers, soms zelfs zeer goed betaalde consultants/adviseurs, spreken over de circulaire economie als het duurzaamheidsmodel, immers dat lijkt veel op ons kringloop denken.

Laat ik er dit over zeggen, als de goeroe's van de circulaire economie de bodem vergeten op te nemen in hun model, dan is goedkope marketing.

Circulaire economie gaat over gebruiksvoorwerpen, over auto's en hergebruik van onderdelen en grondstoffen, over lampen en strijkijzers, spijkerbroeken, etc.

Begrijp me goed. Ik ben geen tegenstander van de circulaire economie. In tegendeel. Ik ben een pleitbezorger van de circulaire economie, want dat is goed beschouwd het model waar boeren en tuinders al eeuwen voedsel mee produceren. Je geeft het land terug wat je er af gehaald hebt.

Maar waar ik wel kritiek op heb, dat de goeroe's van de circulaire economie die de intrinsieke volhoudbaarheid, die in de bodem tot uitdrukking komt, niet oppikken. Dan wordt het model van de circulaire economie een race to the bottom. U begrijpt de cynische grap.

Dames en heren,

De bodem is van ons allemaal. Als we het daarover eens zijn, dan moeten we dat maar eens tegen elkaar zeggen. Dat betekent dat u vandaag verder moet praten wat dit uitgangspunt betekent voor onze samenwerking, voor onze onderzoeksagenda, voor ons consumptiepatroon en – gedrag.

Dank voor uw aandacht en een leerzame dag toegewenst.